

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Norrlands Universitetssjukhus
Klinik

Röst- och talrubbningar
Specialitet

2022-05-04
Datum

Umeå
Ort

Gunnar Björck
Inspektör

Styrkor

- Engagerad handledare
- Parallella mottagningar ST-läkare/överläkare
- Modern utrustning för undersökning och dokumentation
- Schemalagda handledarsamtal
- Schemalagd sit-in
- Schemalagda pass under handledning på operation, Botox- och nasaleringsmottagnig

Svagheter

- ST-läkaren är studierektor för sig själv
- Lång ST-utbildning då den bedrivs på 50 % och i denna tid allmänt uppdrag
- Uppföljning av teoretisk utbildning
- Gemensam kliniktid skulle kunna utnyttjas till utbildning

Förbättringspotential

- Lösa studierektorsfrågan
- Förbättra uppföljning kring ST-läkarens teoretiska utveckling
- Freda foniatripass från "allmänt uppdrag"
- Använd även 360 och CBD som bedömningsinstrument
- Utnyttjande av onsdagsmöten till internundervisning

STRUKTUR

A Verksamheten

För utförlig beskrivning av ÖNH-kliniken NUS hänvisas till SPUR-dokument gällande ÖNH-ST-utbildningen. Foniatriutmottagningen är belägen i ÖNH-klinikens lokaler. Två specialister i röst och talrubbingar (foniatri) finns på kliniken. Schemalagda parallella mottagningar med ST-läkare och specialist. Operationstid finns reserverad 1/2 dag per vecka och alltid under handledning. Botoxinjektioner sker en gång per månad också det under handledning.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

Två specialister i röst och talrubbingar (foniatri) finns på kliniken. Hög vetenskaplig kompetens finns på avdelningen då den seniora foniatern är adjungerad professor. Två läkare delar på ett ST-block i foniatri en med hemmaklinik Umeå och den andra anställd i Östersund. Gott och nära samarbete med logopedier finns. ST-läkaren i foniatri är själv ST-studierektor för klinikens alla ST-läkare samt även för sig själv.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan, se bilaga. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

Foniatrimottagningen är belägen på ÖNH-kliniken. Man är välutrustad med totalt tre stroboskop. Videodokumentationsmöjlighet finns på alla dessa rum. Videoendoskop med HD-kvalitet finns för foniatrisk undersökning. Om parallella mottagningar sker samtidigt sker det i angränsande rum vilket underlättar handledning. Operationsverksamheten sker på ÖNH-operation där adekvat utrustning för larynxkirurgi finns.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

Kvalitetsindikator

ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.

Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

Gradering

A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.

B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.

D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens uppläggning

ST- utbildningen i grenspecialiteten röst och talrubbingar (foniatri) genomförs enligt socialstyrelsens målbeskrivning. ST-läkaren är klar ÖNH-specialist. ST-tjänsten bedrivs på 50 % och delas med en ST-läkare från Östersund. Under tid som inte faller under ST-tjänsten arbetar ST-läkaren inom allmän ÖNH samt som ST-studierektor. Två specialister inom foniatri på plats möjliggör parallella mottagningar, handledd operationstid och injektionsmottagning. Jour och beredskap ingår inte i ST-blocket men då blocket bedrivs på 50 % kan det i vissa fall påverka foniatriutbildningen.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan, se bilaga. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourtjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

E Handledning och uppföljning

ST-läkaren har handledarutbildad handledare. Ytterligare en foniater på kliniken är handledarutbildad. Handledarsamtal är schemalagda 1.5 timmar åt gången med cirka sex veckors mellanrum. Det finns dokument gällande handledningens upplägg. Checklista finns för att använda vid handledarträff. Uppföljning i form av medsittning med användning av mini-CEX förekommer. DOPS används för bedömning och återkoppling av kommunikativ kompetens. Specialistkollegium genomförs en gång per år per ST-läkare. Regelbundna handledarträffar planeras framöver.

Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Inom regionen finns gemensamma kurser för att uppnå A- och B-delmålen för ÖNH-utbildningen. Dessa delmål ingår också i ST-utbildningen för röst- och talrubbingar. C-delmålen som är specifika för röst- och talrubbingar följs upp av handledaren. Möjlighet att delta i Svensk Foniatrisk Förenings årligen återkommande utbildningsdagar prioriteras. Litteraturlista för foniatri finns och två halvdagar i månaden finns avsatta för självstudier. Medicinska databaser finns tillgängliga kostnadsfritt.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Det finns en regiongemensam kurs i vetenskapsmetodik. Avsatt tid, tre månader, för vetenskapligt arbete och kvalitetsarbete finns inom ÖNH-ST-blocket. För grenspecialitetsutbildning finns inget sådant krav om det genomförts inom ÖNH-ST. Varje ST-läkare presenterar en vetenskaplig artikel per termin för kollegorna. Endast ST-läkaren har tagit del av artikeln i förväg. Det vetenskapliga arbetet på kliniken har under de två senaste åren lett till åtta vetenskapliga publikationer, två populärvetenskapliga och tre konferenspresentationer.

Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

Regionen erbjuder kurs för att uppfylla målen. ST-läkarna leder ibland ronder på avdelningen och får handleda läkarstudenter och randande distriktsläkare.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

Åtgärdsplan foniatri

- *Ny studierektor för foniatriktionen blir Andreas Arvidsson
- *Uppföljning av litteraturstudier vid handledarsamtal
- *Onsdagsmöten morgon och eftermiddag vigs företrädesvis till utbildning
- *Sidoutbildning följs upp av huvudhandledare
- *Regelbundna träffar för handledare har redan påbörjats – målsättningen är att hålla dessa träffar minst en gång årligen.
- * Mottagningspass kommer successivt kunna ökas upp på grund av nyrekryteringar i sköterskepersonalen. På horisonten finns även nya och bättre anpassade mottagningslokaler som kommer att underlätta detta arbete.
- * Journal club kommer att genomföras på ett mer stringent sätt
- * Kontinuerligt sker kontroll av schema för att säkerställa att foniatriktionen av ST läkarens arbete bibehålls på 50%.